

Историјски архив у Смедереву
Број: 086-01/2024
1.3. 2024 године
С М Е Д Е Р Е В О

ПЛАН РАДА

ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА У СМЕДЕРЕВУ ЗА 2024. годину

Смедерево, фебруар 2024.године

Историјски архив у Смедереву је најмлађи архив у Републици Србији. Своју делатност, заштиту архивске грађе на подручју града Смедерева, обавља од 6. августа 1992. године када је основан Одлуком Скупштине Општине Смедерево. До оснивања Историјског архива у Смедереву, рад на прикупљању, сређивању, обради и заштити архивске грађе, настале у смедеревском крају, обављао је Историјски архив Пожаревац. Процес преузимања архивске грађе од пожаревачког архива трајао је 2 године. Званични рад смедеревског архива почео је 2. јула 1994. године. По доношењу Одлуке о оснивању, Историјском архиву у Смедереву дата је на коришћење зграда у заштићеној зони Смедеревске тврђаве у улици Краља Петра, површине 580м² грађена по пројекту архитекте Михајла Вулчевића. Данас, након три деценије од оснивања, Историјски архив у Смедереву располаже са 185 фондова, односно 1.800 м архивске грађе која обухвата период XIX и XX века, 4 збирке, међу којима су најзначајније Збирка разгледница са приказима Смедерева са почетка XX века и Збирка фотографија са ретким портретима припадника династије Обренивића и Карађорђевића. Осим књига протокола (рођених, венчаних и умрлих), по значају се посебно издвајају фондови: Начелство округа смедеревског (1839-1922), Начелство округа подунавског – Смедерево (1890-1900), Суд округа смедеревског–Смедерево (1838-1915), Смедеревска задруга АД–Смедерево (1887-1949), Изванредни Комесаријат за обнову Смедерева (1941-1944) и лични фонд Милана Јовановића Стоимировића. Архивска грађа се чува у три депоа и то: у депоу величине 300м² који се налази у склопу седишта Историјског архива и у два депоа величине од по 500м² који се налазе у згради „Монопола“.

Делатност Историјског архива у Смедереву у наредној години одвијаће се у складу са Законом о култури („Сл. Гласник РС“ бр.72/ 2009; 13/2016; 30/2016; 6/2020; 47/2021 и 78/2021); Законом о културним добрима („Службени гласник РС“ бр. 71 /1994; 52/2011-др.закон и 99/2011-др. закони, 6/2020- др. закон и 35/2021-др.закон); Законом о архивској грађи и архивској делатности („Службени гласник РС“ бр. 6/2020); Уредбом о јединственим техничко-технолошким захтевима и процедурама

за чување и заштиту архивске грађе и документарног материјала у електронском облику („Службени гласник РС“ бр. 107/2021); Правилником о ближим условима за обезбеђење одговарајућег простора и опреме за смештај и заштиту архивске грађе и документарног материјала код ствараоца и имаоца архивске грађе и документарног материјала („Службени гласник РС“ бр. 111/2021); Правилником о ближим мерама заштите архивске грађе („Службени гласник РС“ бр. 29/2021) и упуствима стручних органа Архива Србије као матичне установе и осталим прописима у области заштите архивске грађе, као и у складу са потребама стваралаца и ималаца архивске грађе на територији Града Смедерева.

Послови евидентирања стваралаца архивске грађе, стручног надзора над канцеларијским и архивским пословањем стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала, преузимања, сређивања, обраде, техничке заштите, коришћења и публикавања архивске грађе као и културно-просветне делатности одвијаће се сагласно потребама и просторним, техничким и финансијским могућностима Архива у 2023. години.

У приоритетне задатке убраја се и контрола активних стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала, усклађено и контролисано комисијско уништавање безвредног документарног материјала као и пружање стручне помоћи ствараоцима и имаоцима архивске грађе и документарног материјала од стране Архива.

Финансијска средства за обављање своје основне делатности Архив остварује на терет буџета града Смедерева и буџета Републике (кроз пројекте).

У Историјском архиву у Смедереву тренутно има петоро запослених, од тога 2 запослена са ВСС (директор и један архивиста на неодређено време), 1 запослен са ВС (виши архивски помоћник), 2 запослена са ССС (архивски помоћници) .

СЛУЖБА ЗАШТИТЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ У ДЕПОУ

Архивска грађа се налази у депоу Историјског архива у Смедереву у Улици Краља Петра Првог број 2, у две просторије укупне површине око 300 м², као и у два депоа на првом и трећем спрату зграде Монопола, површине око 1000м², који је Архиву дат на коришћење од стране града Смедерева. Током 2024. године наставиће се са сређивањем архивске грађе.

Послови у архивском депоу састојаће се од: пријема архивске грађе преузете од стваралаца-ималаца, опреативног сређивања преузете грађе у прихватном депоу, издавању архивске грађе на сређивање, обраду и коришћење, истраживање архивске грађе у циљу издавања уверења, преписа и др., (а у циљу остваривања права из радног односа и регулисања имовинско-правних односа и друго), одржавање поретка фондова и збирки у депоу и његово усаглашавање са структурном шемом, вођење евиденције о корисницима, вођење евиденције о коришћеној архивској грађи из датих фондова, вођење евиденције о предузетим мерама техничке заштите и контроли услова у депоу.

Сређивање, обрада и коришћење архивске грађе обављаће се на фондовима и збиркама докумената који се налазе у Архиву, а у складу са усвојеним критеријумима: вредности и значај грађе, степену угрожености, години преузимања и захтева за њеним коришћењем. За фондове и збирке чија грађа буде у целини сређена урадиће се сумарни инвентар, а за обрађену архивску грађу (за фондове и делове фондова) урадиће се регистри.

У току 2024. године *архивисти* Историјског архива у Смедереву наставиће рад на обради Личног фонда Милана Јовановића Стоимировића, чије је сређивање започето. Приликом обраде овог фонда којег чине 15 кутија грађе обављаће се систематизација грађе фонда, формирање предмета, преглед архивске грађе и класификација односно разврставање на тематске целине, израда унутрашњих листа, паковање у архивске кутије, израда спољних обележја кутија, израда пописа кутија и отварање досијеа. По завршетку сређивања Личног фонда Милана Јовановића Стоимировића планиран је почетак израде сумарног инвентара што ће представљати прво информативно средство Историјског архива у Смедереву.

Током 2024. године планирано је да архивисти наставе архивистичку обраду фонда *Изванредни комесаријат за обнову Смедерева*, тј. наставиће израду класификационог плана и методског упутства. Изванредни комесаријат за обнову Смедерева је најзначајнији фонд који се чува у Историјском архиву у Смедереву. Његову грађу чине документа која се тичу изградње и обнове порушених кућа и организације живота у граду након великог разарања насталог у експлозији муниције 5. јуна 1941.године. Динамика извршења ових послова зависиће од сложености архивске грађе фонда као и реализације других послова у Архиву.

У 2024. години смедеревски архив наставиће уношење података у информациони систем за архиве-Архис. Архис је јединствено софтверско решење за дигитализацију, управљање и чување архивске грађе и представља унапређење архивске делатности кроз примену савремених технологија у архивској струци. Најпре ће бити унети подаци из фонда Скупштине општине Смедерево тј. Градске управе, а потом Матичних књига и других фондова у зависности од њихове важности за кориснике и истраживаче. С обзиром да је крајем 2023. године завршена ревизија фондова у току 2024. године финализоваће се употпуњавање података у књизи Општег инвентара.

За наредну 2024.годину планирано је окончање рада на обради Збирке разгледница и њена дигитализација. Такође биће настављен рад на обради фотографија и негатива Збирке фотографија „Наш Глас“. У овом поступку садржај са негатива биће дигитализован и самим тим приступачнији корисницима Савремени архивистички стандарди нарочито подразумевају предузимање мера и активности у погледу дигитализовања архивске грађе, које представљају како мере заштите исте, тако и претварање грађе у облике доступније потенцијалним истраживачима. Негативи ће бити похрањени у специјалне улошке за чување негатива, кутије и албуме ради трајног збрињавања.

Унутрашња служба Архива ће током 2024. године финализовати рад на обради дела примљене грађе ствараоца и имаоца архивске грађе и документарног материјала Градске управе Смедерево и наставиће оперативни рад на сређивању фонда Градског народног одбора. Истовремено, радићемо на проналажењу предмета физичких и правних лица и наставити рад са истраживачима.

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА И НАУЧНА ДЕЛАТНОСТ

Историјски архив у Смедереву ће и током 2024. године наставити да се бави једним од значајних задатака струке, културно-просветном и научном делатношћу. Планирано је учешће у оквиру свих програма које организује Град Смедерево, који ће обухватити предавања и пригодне изложбе.

За почетак 2024. године у оквиру смедеревске Светосавске свечаности планирана је најава и презентација књиге о владарској породици Бранковић у страним архивима која ће изаћи из штампе у току 2024. године у издању Историјског архива у Смедереву. У настојању да допринесе бољем познавању завичајне историје, а с обзиром на важност коју је Смедерево имало током 15.века и националне историје, Историјски архив ће током 2024. године кроз сарадњу са историчарем др Миланом Мицићем и проф.др Ференцом Неметом (чија је ужа специјалност хунгарологија) припремити публикацију која се односе на средњовековну историју Смедерева, нарочито у периоду владавине деспота Ђурђа Бранковића. Публикација ће се заснивати на научним истраживањима писаних извора који се чувају у историјским архивима Мађарске. Поред научне анализе прикупљених материјала, публикација ће садржати и одговарајуће прилоге у виду историјских извора - факсимила одговарајућих докумената.

Такође, 2024. године из штампе ће изаћи Зборник радова са Научног скупа *Дунав-мост који спаја културе* чији су издавачи Историјски архив у Смедереву и Центар за историјска истраживања, Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду.

Током 2024. године биће настављана сарадња са основним и средњим школама којом ће бити обухваћено упознавање ученика са радом и делатношћу архива као и са његовим значајем и улогом коју има у друштву. Сарадња ће се одвијати кроз организовање радионица, предавања и посете ученика Архиву као једној од установа културе чија је делатност мање позната широј јавности.

Историјски архив у Смедереву ће у сарадњи са Матицом Српском током септембра месеца у Смедереву организовати „Месец Матице Српске“. У оквиру овог заједничке активности биће организовано више програма који ће се фокусирати на предавањима, трибинама, представљању историографских публикација и сл.

Поводом обележавања Петојунске трагедије, дана када је експлодирала муниција у Смедеревској тврђави, 5. јуна 2024. године Историјски архив у Смедереву ће организовати адекватну изложбу на централном градском тргу. Намера Архива је да изложбом која ће бити посвећена овој теми упозна јавност са размерама катастрофе која је задесила Смедрево 5. јуна 1941. године и подсети на страдале у овој трагедији.

Такође, за време трајања најзначајније градске привредно-туристичке манифестације, Смедеревске јесени, изложбени простор ће бити испуњен пригодним садржајима.

Јул ће бити месец обележен најзначајнијим дешавањем из области културно-просветне делатности Историјског архива. Тада је планирано постављање сталне изложбене поставке у просторијама Историјског архива у Смедереву и постављање спољне изложбе у улици Краља Петра, поводом обележавања 3 деценије од почетка рада Историјског архива. За потребе изложбе биће урађен и каталог изложбе.

Историјски архив ће у наредној години наставити са допуњавањем података на веб сајту и осталим интернет платформама, како би се широј јавности приближио рад и делатност Историјског архива.

*

У претходним годинима спроведена је ревизија књижног фонда, по свим правилима која библиотечка струка налаже, а у 2024. години наставиће се са уношењем библиографских јединица у АРХИС - јединствени архивски информациони систем. Библиотека ће током 2024. године имати и следеће активности у складу са својом делатношћу: издаваће архивску грађу, давати на увид матичне књиге (које су дигитализоване), давати књиге на коришћење и надзирати коришћење, настојати да набави књиге, публикације, и појединачне докуменате и збирке и обави њихову обраду, инвентарисати набављене књиге током године и вршити евиденцију

корисника књижног фонда. Намера Архива је да и у 2024. години настави са богаћењем књижног фонда читаонице, са акцентом на старој и реткој књизи и збрињавањем посебних издања али и набавком актуелних издања стручних и научних часописа. Трудићемо се да до књига дођемо путем размене са другим установама и институцијама док ће се до одређеног дела доћи набавком.

СЛУЖБА ЗАШТИТЕ АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ВАН АРХИВА

Планира се појачан обилазак стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала који раде и стварају архивску грађу и документарни материјал на територији Града Смедерева, ради утврђивања стања о начину евидентирања, класификовања, архивирања и чувања архивске грађе и документарног материјала, прикупљања података о променама у вези са архивском грађом, о условима смештаја и сређености. Вршиће се стручни надзор у поступку уништавања безвредног документарног материјала, по захтеву стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала.

Планира се континуирано преузимање архивске грађе Градске управе у архив на трајно чување, према темпу доспевања архивске грађе за преузимање. Такође се планира и преузимање архивске грађе од стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала који су у стечају или ликвидацији, а немају правног следбеника који би преузео архивску грађу. Током 2024. године планирано је да се у сарадњи са правним следбеницима припреми преузимање грађе Радничког Универзитета.

Спољна служба ће настојати да нађе начин да од стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала који имају зрелу архивску грађу ту архивску грађу сачувају до момента преузимања и да о њој брину на адекватан начин. У наредној години наставићемо са пружањем стручне помоћи ствараоцима и имаоцима архивске грађе и документарног материјала, по свим питањима у вези са архивском грађом и документарним материјалом.

Спољна служба архива ће, такође, вршити редовну контролу, односно стручни надзор над архивским пословањем ствараоца и имаоца архивске грађе и

документарног материјала и налагати мере за отклањање недостатака. У том смислу, спољна служба архива ће давати сагласност на Листу категорија архивске грађе и документарног материјала са роковима чувања, по захтеву ствараоца и имаоца архивске грађе и документарног материјала као и на измене и допуне Листе. Такође, спољна служба ће наставити са праћењем позитивних законских прописа, у циљу обављања својих послова.

Као посебан задатак у наредном периоду, спољна служба планира испитивање услова и могућности за преузимање старе архивске грађе Железаре Смедерево доо, Смедерево, која се, већ неколико година уназад, чува у компанији Ајрон Монтејн (Iron Mountain) у Београду. У току 2024. године радиће се на набавци архивског мобилијара који је неопходан за смештај архивске грађе Железаре Смедерево доо, Смедерево.

Заштита архивске грађе ван архива подразумева контролу, бригу, старање и стручну помоћ ствараоцима и имаоцима архивске грађе и документарног материјала. У оквиру тих делатности посебно осетљиву делатност представља трагање за архивском грађом ствараоца и имаоца архивске грађе и документарног материјала који су престали са радом, а архивску грађу нису предали архиву на чување, јер се таквој архивској грађи губи траг и бива незбринута или чак напуштена. Посебну пажњу спољна служба архива ће обратити на сваки траг о непознатој архивској грађи која се налази у поседу приватних лица, као и о архивској грађи створеној од стране физичких лица, као што су лични фондови и збирке и раритети. Спољна служба ће током 2024. године радити на идентификацији архивске грађе код нових стваралаца и код њих инсистирати на правилном устројству архивског пословања и нормативног уређења те делатности.

За 2024. годину спољна служба Историјског архива у Смедереву наставиће рад на употпуњавању и сређивању досијеа стваралаца и ималаца архивске грађе и документарног материјала, на физичком раздвајању угашених од активних регистратура ради лакшег сналажења и коришћења архиве спољне службе, формирању картотеке са свим релевантним подацима о ствараоцу и имаоцу архивске грађе и документарног материјала као и на регистровању примљених ствараоца и имаоца архивске грађе и документарног материјала у Централни регистар.

*

У складу са чињеницом да је архивска грађа која је у поседу Историјског архива у Смедереву проглашена културним добром од изузетног значаја и културним добром од великог значаја а и услед опште неопходности праћења активности у оквиру зграде и у њеној непосредној околини, за предстојећу годину је планирано увођење видео надзора у складу са важећим прописима. Такође је планирано и побољшавање услова рада за запослене и странке као и смештаја грађе набавком одговарајуће опреме. Посебан фокус биће усмерен на сређивање и опремање простора који је Историјском архиву уступљен на коришћење 2022. године у згради „Монопола“.

директор

Историјског архива

Неда Мирић

